

**O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish jarayonida milliy an'analardan samarali
foydalanish orqali ularning ma'naviy taraqqiyotini yangi bosqichga olib chiqish
metodikasi**

Aziza Ziyodullayeva

Nizomiy nomidagi TDPU Texnologik

ta'lim fakulteti Ta'lim va tarbiya

nazariyasi yo'nalishi I-kurs magistri

Annotatsiya: Mazkur maqola, o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish jarayonida milliy an'analar va qadriyatlardan samarali foydalanish orqali ularning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini yangi bosqichga olib chiqish yo'llari yoritilgan. Unda o'zbek xalqining boy madaniy merosi, qadimiy hunarmandchilik an'analari, urf-odat va rasm-rusumlari asosida kasb-hunar tanlashda o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyat, mehnatga muhabbat, yuksak ma'naviyatni shakllantirish bo'yicha ilg'or tajriba va tavsiyalar bayon etilgan. Shuningdek, metodik yondashuvlar, interaktiv usullar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida o'quvchilarning qiziqishlari va imkoniyatlarini aniqlash, ularni zamonaviy kasblarga yo'naltirishning samarali yo'llari ko'rsatib berilgan. Qo'llanma umumta'lim maktablari o'qituvchilari, metodistlar, psixologlar va ota-onalar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: Hunarmandchilik, ma'naviy, madaniy, tajriba, muammo, etika, marketing, Curriculum integratsiyasi, hamkorlik, trening, interfaol metodlar.

Аннотация: В данном методическом пособии освещены пути повышения духовно-нравственного развития учащихся на новый уровень посредством эффективного использования национальных традиций и ценностей в процессе профессиональной ориентации. На основе богатого культурного наследия узбекского народа, древних ремесленных традиций, обычаев и обрядов представлены передовой опыт и рекомендации по формированию у учащихся социальной ответственности, любви к труду и высокого духовного мира при выборе профессии. Также показаны эффективные методы выявления интересов и возможностей учащихся и их ориентации на современные профессии с помощью методических подходов, интерактивных методов и современных педагогических технологий. Пособие предназначено для учителей общеобразовательных школ, методистов, психологов и родителей.

Ключевые слова: Ремесло, духовность, культура, опыт, проблема, этика, маркетинг, интеграция учебной программы, сотрудничество, обучение, интерактивные методы.

Abstract: This methodological guide explores ways to elevate students' moral and ethical development to a new level through the effective use of national traditions and values in the process of career guidance. It presents advanced experiences and recommendations for fostering social responsibility, love for labor, and high moral standards among students when choosing a profession, based on the rich cultural heritage of the Uzbek people, ancient handicraft traditions, customs, and rituals. The guide also outlines effective methods for identifying students' interests and capabilities and directing them toward modern professions using methodological approaches, interactive techniques,

and contemporary pedagogical technologies. The guide is intended for general education school teachers, methodologists, psychologists, and parents.

Keywords: Craft, spiritual, cultural, experiential, problem, ethics, marketing, curriculum integration, collaboration, training, interactive methods.

Qo‘qon shahri “Jahon hunarmandchilari shahri” unvoni bilan tanilgan maskan bo‘lib, shaharning kirishida joylashgan haykallar va yozuv O‘zbekiston hunarmandchiligi qadriyatlarini namoyish etadi. Bu yerda yog‘och o‘ymakorligi, kulolchilik, to‘qimachilik va boshqa milliy hunarmandchilik tarmoqlari asrlar davomida rivojlanib, o‘ziga xos maktab hamda an‘analarga ega. Mamlakat mustaqillikka erishgach, hunarmandchilikni tiklash va rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratildi. Prezidentimizning farmon va qarorlari bilan hunarmand ustalarga yangi imkoniyatlar yaratilib, hunarmandchilikni o‘rganish hamda kasbga yo‘naltirish tizimi takomillashtirildi. Natijada, milliy hunarmandchilik jadal rivojlanib, hozirda 5 mingdan ortiq “usta-shogird” maktablarida 23 mingga yaqin yosh kasb-mahorat o‘rgatmoqda. Shu bois, hunarmandchilik an‘analari har bir yuqori sinf o‘quvchisi uchun nafaqat kasb-hunar tayyorlash, balki ma‘naviy tarbiya manbaiga aylanishi mumkin. Ta‘lim jarayonida an‘anaviy hunarmandchilik usullarini interfaol metodlar bilan uyg‘unlashtirish zarur. Masalan, texnologiya darslarida hunarmandchilik mahobatiga oid loyihalar bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar o‘tkazilib, o‘quvchilar milliy ruhda tarbiyalanadi. Toshko‘p ko‘rgazmalari, hunarmandchilik to‘garaklari va mahalliy ustozlar bilan hamkorlik yoshlarni kasbga jiddiy yondashishga undaydi. Ushbu amaliyot ayniqsa “usta-shogird” an‘analari asosida tashkil etilgan maktablarda samarali: 23 mingga yaqin yosh shogird hunarmand ustalardan kasb siri o‘rgandi. Natijada, o‘quvchilar mehnatning qadri va san‘at go‘zalligini chuqur his etib, vatanparvarlik va mas‘uliyat tuyg‘ularini kuchaytirmoqda. Hunarmandchilikni o‘quv dasturlariga integratsiyalash yoshlarni kasb-hunar va milliy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirgan holda tarbiyalashga xizmat qiladi.

O'qituvchilar uchun to'garaklar tashkil etish: Texnologiya, san'at va ijod darslarida milliy hunarmandchilik usullarini o'rgatuvchi maxsus to'garaklar va loyihalar yo'lga qo'yilsin. Bunda o'quvchilar naqsh va dizayn yaratish orqali ijodiy qobiliyatlarini namoyon eta oladi.

Usta-shogird maktablarini kengaytirish: Mahalliy hunarmand ustolarni taklif qilgan holda "usta-shogird" shaklidagi trening va amaliy mashg'ulotlarni ko'paytirish zarur. Hisob-kitoblarga ko'ra, hozirda 5 mingdan ziyod bunday maktab faol bo'lib, minglab yosh hunarmandlikni o'rganmoqda. Bu tajriba umumta'lim muassasalarida ham keng tatbiq etilishi lozim.

Raqamli savdo va marketing: Hunarmandchilik mahsulotlarini Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali targ'ib qilish ko'nikmalarini oshirish. Yoshlar uchun Etsy, Instagram va boshqa onlayn platformalarda treninglar tashkil etib, an'anaviy hunarmandlik mahsulotlarini global bozorda sotishni rag'batlantirish muhim. Ilgari o'rnak sifatida "Ready4Trade" kabi loyihalarda O'zbekistondagi yosh hunarmandlar elektron savdo bo'yicha tayyorlangan.

Xalqaro tajriba va hamkorlik: Maktablar bilan hamkorlikda hunarmandchilik festivallari va ko'rgazmalar o'tkazish, UNESCO kabi tashkilotlarning treninglari, grantlari orqali o'qituvchilar va ustozlarni malakasini oshirish. Xususan, Marg'ilonda o'tkazilayotgan xalq hunarmandchiligi va dizayn bo'yicha o'quv dasturlari ta'lim sohasida innovatsion yondashuvlarni joriy etishga misol bo'ladi.

Curriculum integratsiyasi: O'quv reja va standartlarga hunarmandchilik mavzularini kiritish, masalan, texnologiya fanidagi "xalq hunarmandchiligi" bo'limida amaliy mashg'ulotlar tashkil etish. Bu esa o'quvchilarga milliylik ruhini singdirgan holda zamonaviy texnologiyalarni o'rganish imkonini beradi. Bu chora-tadbirlar maktab amaliyotida hunarmandchilik an'alaridan foydalanish orqali o'quvchilarning kasbiy yo'nalishiga aniqlik kiritish va ma'naviy-etika tarbiyasini kuchaytirishda samarali bo'ladi.

Yuqoridagilar natijasida, milliy hunarmandchilikka asoslangan metodika sinflarda keng joriy qilinsa, talabalarning nafaqat texnik ko'nikmalari rivojlanadi, balki ularning ma'naviy ongida milliy urf-odat va qadriyatlar mustahkamlanadi. Tarbiya jarayonida hunarmandchilik asoslarini singdirish yoshlarimizni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning samarali yo'li hisoblanadi. UNESCO va xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, bunday yondoshuv bilan yuqori sinf o'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirish nafaqat ularning ilmiy-texnik salohiyatini oshiradi, balki jamiyatimizning ma'naviy rishtasini yanada mustahkamlashdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. (2022). Xalqaro tinchlikni saqlash va xavfsizlikni ta'minlash. BMT nashri.
2. Xalqaro xavfsizlik va tinchlik. (2021). Yevropa Ittifoqi va NATO jurnal.
3. Anderson, P. (2023). Global Security and Peacekeeping. Oxford University Press.
4. M. Muhlibaev, RESULTS OF LABORATORY RESEARCH ON ENVIRONMENTAL CONTENTINPHYSICS INSTRUCTION IN RELATION TO OCCUPATIONAL EDUCATION You have to send following documents at usovoxaus@gmail.com before 5 th October 2022.
5. Avazbayev.A.I, Kurbanov. P.z. O'quvchilarning kasb-hunarni to'g'ri tan-lash va egallash kompetentsiyalarini rivojlantirish.
6. Avazbayev.A.I. Kredit-modul tizimida o'quv reja, undagi majburiy va tanlov fanlarnishakllantirish muammolari. "World scientific research journal."
7. M.K.Xashimova, X.I.Yusupova, M.O.Kamilova, D.X.Alimova."Kreativ pedagogika asoslari" -darslik.-Toshkent.: 2024 y. 207 bet.